

Črtice o priimkih.

Spisal dr. Fr. Kos.

Pred seboj imam urbar loškega gospodstva z leta 1560., kateremu je torej letos 333 let. V njem nahajam raznovrstna krajevna imena, potem osebna imena in priimke kmetov, kajzarjev in rovtarjev, stanujočih na zemlji loškega gospodstva. Marsikaj tu navêdenih osebnih imen in priimkov je še dandanes v navadi. Kakor pred 333 leti, dobivajo še v sedanjem času otroci pri krstu imena Jernej, Jurij, Peter, Janez ali tudi Ivan („Iban“), Štefan i. t. d. Marsikaterih krstnih imen, ki so dandanes obična, pogrešamo v urbarji; takó n. pr. ne vidimo v njem Ignacijev, Alojzijev, Karolov i. t. d. Zakaj jih ni, tega ni težko ugeniti. Namesto teh so pa v njem zopet druga, katera so v sedanjih dneh ali pozabljena ali pa vsaj jakó redka, kakor Križe, Križna, Školastika i. t. d.

Pustimo za sedaj osebna imena in oglejmo si nekoliko priimke, kateri so zapisani v rečenem urbarji. Iz nekega spisa, katerega sem sestavil že pred dvanajstimi leti ¹⁾, razvidno je nekoliko, kateri priimki so v sedanjem času sósebnó navadni med Slovenci. Gradivo za dotični spis sem vzel iz takratnega koledarja Mohorjeve družbe. Prav mnogo denašnjih priimkov nahajamo tudi v prej omenjenem urbarji. Iz tega sklepamo, da se je ohranilo do denašnjega časa veliko rodovin, katere so živele že pred tremi stoletji. A tudi je v urbarji več priimkov, ki so dandanes pozabljeni ali pa vsaj ne obični tam, kjer so bili nekđaj.

Kolikokrat smo že čitali po časopisih in knjigah, da je ta ali óna plemenita rodovina izmrla ali pa da je odšla iz kraja, kjer je bivala prej po več stoletij. Jednako se godí neplemenitim rodovinom. Nekatere izmirajo, druge se množé. Znano je, da je med Nemci sósebnó veliko družin, katere se pišejo Majer. Med Slovenci so se jako pomnožili Novaki, Golobi, Kranjci i. t. d. Ali na drugi strani je zopet mnogo priimkov, ki so že takó redki, da je morebiti po vsem Slovenskem le nekoliko družin, ki se takó pišejo.

Iz omenjenega urbarja je razvidno, da so živele leta 1560. v Žiréh in bližnjih vaséh rodovine, katere so se zvale *Karančič*, *Peluhan*, *Selničar*, *Šenčur*, *Ultrinčič* i. t. d. V hlevnovrški županiji blizu Žirov so bivale rodovine, katerih imena so se glasila *Obriven*, *Popit*, *Rubenčič* i. t. d. Po Oslici nahajamo rodovine, ki so se klicale *Erženec*, *Fansigoj* in *Pšenica*.

¹⁾ Leta 1880. sem spisal pod izmišljenim imenom „Lepidus“ kratek šaljiv sestavek v podlistku „Slovskega Naroda“ (XIII, št. 196 in 197.). Imenoval sem ga „Nekaj o imeniku Mohorjeve družbe.“ Spis je pozneje pouatisnil Brezovnik v svoji knjigi „Šaljivi Slovenec“, str. 181. — 192.

V Leskovici so stanovali *Furačiči*, v Kopačnici *Ferebaši*, *Konigoji* in *Razvosde*, v Hotavljah pa *Golci* in *Narigoji*. V Poljanah in sosednjih vaséh nahajamo *Kalce*, *Medničarje*, *Bukovce*, *Korune* in *Vikarje*. *Agnešiči* in *Belani* so živeli po javorski županiji, rodovina *Ostrè* pa v Četeni Ravni blizu Javorjev in v Bitnem. V Brodéh so bivali *Šerfoltniki*, v Sopotnici *Mladovani*, na Gaberski gori *Žabnikarji* in pri Sv. Barbari *Močeradniki*.

V poljšiški županiji blizu Kroke so bivale rodovine, katere so se zvale *Kopito* in *Kropilec*. Na Rudnem blizu Selc so bili domá *Mrzigoji*, v Podblici *Britvarji*, v Kališah *Smojki*, v Železnikih *Modrijani* in *Pezdeli*, v Podlonkom *Večeri* ter na Črešnjici *Prebigoji* in *Tolčaji*. V Bezovnici je stanoval *Duša*. Na Bukovici pri Selcah nahajamo *Alojne*, *Gospodince* in *Maluzarje*. *Zavaligoji* so živeli v Rovtah blizu Št. Lenarta.

V Bitnem in bližnjih vaséh nahajamo rodovine po imeni *Komatar*, *Kozomernik*, *Kožica*, *Kruhar*, *Škoda* in *Vivoda*. Rodovina *Svetko* je bila domá v Prašah. V Godeščah in sosednih krajih so bivali *Držarji*, *Goliraji*, *Podvizaji*, *Sargoji*, *Savinci*, *Skutniki* in *Štupnikarji*.

Med naštetimi priimki je precèj takih, ki se končujejo na »goj«, kakor Mrzigoj, Prebigoj, Jansigoj. Nekaterih priimkov, kakor Mladovan, Svetko i. t. d. je skoro škoda, da so izginili po loškem okraji.

Dandanes so priimki Petrič, Janežič, Blažič, Tomažič i. t. d. jako navadni. V urbarji z leta 1560. je le malo takih imen. Prav pogostoma pa čitamo, da je ta ali óni podložnik imenovan po svojem osebnem imeni in po osebnem imeni svojega očeta (časih tudi svoje matere), kakor n. pr. Jurij, sin Tomažev; Mihael, sin Pavlov; Gregor, sin Jurijev i. t. d.

Iz prej omenjenega urbarja bi lahko posneli, kakó je mogoče nekatere priimke pravilneje pisati. Dotični urbar pozna Raznožnike, ne pa Erznožnike, kakor pišejo dandanes, potem Kalčiče, ne pa Kavčiče, Prelce, ne pa Prevce i. t. d.

Nekateri priimki slujejo sedaj nekoliko drugače, kakor so omenjeni v rečenem urbarji. V Stari Loki živé dandanes Logondri, v urbarji se zovejo »Lang Andre«, v Bitnem Vifani (v urbarji Wulfing), v Sorici Kemperli (v urbarji Gamperl), Jenšterli (v urbarji Gansterl) in Pegami (v urbarji Pehaimb) ter v Selcih Bonceljni (v urbarji Wantzl) in Brtonceljni (v urbarji Martantzl).

Okolo Bitnega in po Sorici so bili Nemci prvotno naseljeni. Še dandanes nahajamo po rečenih krajih mnogo nemških priimkov, pred tremi stoletji jih je bilo še več. Kolikor mi je znano, ne živé več po Bitnem in sosednih vaséh Harzerji, Rosenkranzi, Leutgebi, Niderjungji, Herzogji, Rainghlerji, Huebmani, Schweifstriki, Triesterji in Frölichaufi. Tudi po drugih krajih nahajamo razne nemške priimke, kateri so pa menda dandanes izginili. V Poljanah so živeli Schaldermani, na Kolku pri Poljanah Godweissi,

v Lučnah Schalmaistri, v Javorjah Golibajsi, v Sorici Margraffi, v Železnikih pl. Sternseeji, v Stari Loki Zaichni, v Selcih Holzknechti i. t. d. Imeni Pierin in Gampa nahajamo v Železnikih. Bržkone sta bili dotični rodovini laškega pokolenja. Blizu Žirov so bivale rodovine po imeni Verweser in Verweserček. Mogoče je, da ni bilo v resnici toliko nemških priimkov razširjenih med ljudstvom in da so uradniki loškega gospodstva na svojo roko nemčili domača imena.

Tržáčan, tržáški, Tržáščan.

I.

Ko sem v zadnji številki lanskega „Zvona“ čital črtico »Tržáščan, Tržáčan, tržáški«, domislil sem se, da govore pri nas v poljanski dolini sicer tudi »Tržáčan« in celo »Trstinar« (Triestiner), da pa so imenovali v prejšnjih časih (ali še sedaj, ne vém) uprav óne najdence, iz tržaškega najdeniškega zavoda prevzete v rejo, sploh le „tržáne in tržánke“. Takih tržanov in tržank z laškimi priimki pomnim več; marsikatera kmetska mati in mlekovita dojka si je namreč vzela iz Trsta v dojitev in rejo najdeniško dete, bodisi, ker ji je umrlo svoje dete v dojni dóbi, bodisi zaradi plačila, ki ga je potem dobivala za rejo dojenčevo, in med našimi ljudmi so bili ti rejenci vedno le „tržani“. — Prav to me je bilo napotilo, da sem že v Bartelovem slovarji (pag. 838.) v oklepaji poleg *Tržáčan* pripisal tudi obliko *Tržan*; mislil sem in še mislim, da ne po krivici, ker se trdno zavedam, da si te oblike nisem izmislil, ampak jo pobral med národom. Toda čemú vlačim to na dan? — Ker se mi dozdeva, da z ozirom na obliko »Tržan« ni tajiti, da je moral Trst nekdam našim ljudem biti »trg« *αατ' έξοχόν*, in da nam bi morda pri razlagi »Tržáčana« bolje kazalo začeti s slovanskim *trgom*, negoli z ilirskim *Tergeste*.

»Tržáčan, tržáški« bi se dalo morda staviti vzpored z »Gradačan, gradaški«. — Poljanci imenujejo namreč prebivalce Polhovega Gradca *Gradačane* in ves okraj od Sv. Jošta doli do Dóbrove *Gradaško*. Iz gradaških hribov prihaja *Gradaščica* (po ljubljanskem, i. e. gorenjskem izgovoru *Gradašica*), ki se pri Trnovem izliva v Ljubljano. — Potemtakem bi se izvajal »Tržáčan« iz *Tržec*.

(Grad: gradec = trg: tržec = brég: bréžec i. t. d.) — Kakó pa sedaj *Tržan*? Gotovo, da iz »trg«, dasi pravim kraju *Tržec*. Zopet posežem